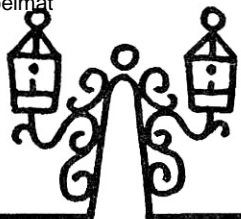

Panu Hellmanin hevoshaka

Kerroinhan viimeksi stoorin "Päärtäalin" eli kuuluisan BBB:n "liiketuksesta lammashaasta"! Kohta sen jälkeen soitti isännöitsijä Antti Hyry ja kertoi, että myös hän oli isänsä Valden kanssa todennut tietävänsä, miten kävi sen Snellmanin tontin, jolle sitten vuonna 1899 kohosi "Kopin" komea talo.

Tontin Kirkko- ja Pakkahuoneenkatujen kulmassa huusikin Victor eli Vikke Hellman (s. 1860), 80-luvulla mm. Pohjolan tupakkitehtaan isännöitsijä. Hellmanin suvussa kerrotaan — Antti Hyry on äitinsä puolelta Hellmaneja — Viken ostaneen puheenaolevan kulmatontin hevoshakaiksi, kun se Bergdahl—Rounajien perimätiedon mukaan tarvittiin lammashaaksi. Hevosia oli siihen aikaan jokaisella kauppialla ja monella muullakin, niin että kyllä niitä liiketusa laitumia tarvittiin!

Victor Hellmanista tuli KOP:n Oulu-konttorin johtaja 15. 12. 1890 hänen sitä ennen saatua kokemusta vaativaan tehtävänsä vt. rahastonhoitajana Suomen Pankin Oulun-konttorissa n. kolme viikkoa vuosina 1886 ja 1887 ja kesäisin vuosina 1888—90 Pohjoismaiden Osake-Pankin Oulun-konttorissa.

Hellmanin kerrotaan myyneen hevoshakansa omalle pankilleen, jonka uljasta uudisrakennusta sitten oli pystyttämässä. Pankintirehtöörinä hän palveli 40 vuotta. Hänen tyttärensä Anna-Liisa (s. 1895) solmi avioliiton oululaisen

tehtailijan Valde Hyryn kanssa. Näin sulkeutuu tähän asiaan liittyvä sukutietousympyräkin. Tiedot Fredrik Maurits ja Henrika Carolina Hellmanin 100-vuotismuistoalbumista.

Palatkaamme vielä tulipalovuoteen 1882. Tuli tuhosi täysin mm. kaikki Kirkkokadun varrella Pakkahuoneen ja Hallituskadun välillä olevat rakennukset, joiden silloiset omistajat olivat: kulmatontti (nyk. KOP) 1/6 kauppias K.A. Snellman, 1/12 kelloseppä Alex. eli Alski Hellman, toinen 1/12 tontti räätäli Edv. Björkman, toinen kulmatontti (nyk. SYP) 1/6 kelloseppä Ahlstrand, jonka talossa olivat palon syttyessä vuokralaisina kaupungin raastuvanoikeus, maistraatti ja poliisilaitos.

Kustaa Hautala nimeää Oulun historiassa nyt puheeksi tulleen "Kopin tontin" J.W. Snellman G:sonin tontiksi, mutta puhuu tulipaloloselotuksessaan kauppias K.A. Snellmanista. Karl August siinä asui, mutta ehkäpä talon ja tontin omisti kauppuhuone tai kauppaneuvos Johan Wilhelm itse! Muistin pormestarinnan Helga Reinilän kerran lähettämän kirjejuoren, jossa on Oulussa 6. 11. 1882 päivätty kirje, jossa heti alussa kerrotaan, että Adde (!) Snellmanin rakennus syytti tuleen vajaassa puolessa tunninnsen jälkeen, kun tulipalo apteekissa oli alkanut. Perhe ja ystävät puhuttelivat K.A. Snellmania tavallisesti Addiksi. Kirjeen allekirjoittaja oli Jenny Zachriksent-

tär Castren, ja Castrenit olivat aitanapureita.

Tulipalon jälkeen Addi Snellman ilmeisesti asettui myöhemmin tunnetuksi tulleelle Snellmanin tontille velimiehensä mukaan Albertinkaduksi nimetyin Tehdaskadun ja Kirkkokadun kulmaan, mistä sitten muutti kotitaloon Albertinkatu 8 jatkamaan isänsä ja veljensä työtä. Monen nykyoululaisenkin mielessä Addi säilyy nimenomaan karamellisetänä, jolla aina oli taskussaan kompiaspusi vastaansattuvan hyväkäyttöksen lapsi-ihmisen varalle.

Snellmaneja lähinnä olevan Kirkkokadun tontin omistaja ja asuja Alex. eli Alski Hellman (s. 1858) oli em. pankintirehtöörin Vikke Hellmanin veli. Hän oli kelloseppä, ja juuri hänen liikkeeseensä oltiin kadun toiselta puolelta Nordforsin apteekista 2. 11. 1882 noutamassa sitä kohtalokasta bensinierää, jota puolestaan apteekin kellarissa mitatesaan apteekkioppilas varomattomuudessaan aiheutti tulen irtipääsyn. Mikä tässä kuriositeettina kerrottakoon, kun ei sitä liene mainittu edes merikapteeni Lars Lundahlin tuoreeltaan kirjoitetussa tulipalorunoelmassa.

Tämän uuden vanhan tiedon sain senkin pormestarinnalta, sukua Hellmaneille myöskin hän. Hän oli aivan äskettäin puhutellut Alski Hellmanin kolmanneksi nuorinta poikaa Arvi Merikalliota, Vilpulan eläkerovastia. Näin perheessä on kerrottu. Isä Alski oli tulipalon aikana vielä poikamies, mutta avioitui sitten Edla Ahlbergin kanssa. Näillä Hellmaneilla oli 13 lasta, kuten oli ollut Alskin vanhemmillakin. Vallan merkittävän monitoiminen mies tämä kamreeriksi tituleerattu kelloseppä, mm. "Sionin Sanomain apu-toimittaja n. 15 v." Tällä lehdellä tarkoitettaneen Oulussa 1888 aloittanutta Sanomia Siionista, jonka työtä sitten 1904:stä jatko

Armon Sanoma.

Tulipalon jälkeen lunasti kaupunki kaikki palotontit, jonka jälkeen korttelit jaettiin uudelleen siten, että niihin tuli vain neljä tonttia. Kirkkokadun varrella liitettiin Hellmanin 1/12 tontti Snellmanin kulmatonttiin, ja niin sitten sekina aikana siirtyi KOP:lle.

Nämä asiat kirjoitettuani pyysin varmuuden vuoksi virka-apua.

Maakunta-arkisto Ainolassa kavoiv esille asiakirjat ja näytti, että usein mainitun kaupungille siirtyneen kulmatontin huusi maistraatilta 30. 6. 1897 B.B. Bergdahl, joka välittömästi 16. 7. möi sen KOP:lle. Osto- ja myyntihinta oli sama, 20.250 mk! Lainhuudatusessa puhutaan l:n kaupunginosan XX:stä korttelista. (Panun palkan tontinnumero 23 oli lainaus

tulipaloviikon Oulun Lehdessä.)

Lyhytaikaiseksi jäi BBB:n liiketusen lammashaan käyttö!

Tämän enempään tutkimuksiin ei aikani antanut myöten. Kunpa nyt joku ehtisi katsoa, mihin väliin siihen mahtuisi Vikke Hellmanin hevoshaka!

PANU

Valokuva Oulun Kirkkokadusta ja keskustasta sellaisena kuin se oli 1882-vuoden tulipalon raivotessa. Valkoinen kulmatalo keskellä Ahlstrandin talo (nyt SYP), seuraava Björkmanin talo, sitten Hellmanin, sitten Snellmanin Pakkahuoneenkadun kulmassa (nyt KOP), kaksi valkoista taloa, joiden välissä ilmeisesti portti. Tulipaloapteekki on niitä vastapäätä. Vasemmalta nyk. Snellmanin puisto. Pitkä rakennus taustalla Heinäpäässä, Kirkkokadusta oikealle keskellä, on kuuluisa Maneesi. Pohj.-Pohjanmaan Museon kuva.